

สภาพความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ

States, Needs and Guidelines for School Administration Development by the principles of
Good Governance under the Secondary Educational Service Area Office Chaiyaphum

อรอุมา เกลี้ยงกลม¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วานิช ประเสริฐพร²

Onauma Kliangkrom¹ Asst. Prof. Dr. Vanich Prasertphorn²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 15 คน และครูผู้สอน จำนวน 317 คน รวมทั้งสิ้น 332 คน โดยใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีระดับค่า IOC (index of item – objective congruence) = 1.00 มีค่าความเชื่อมั่นค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) = 0.96 และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ของการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และความต้องการจำเป็นเท่ากับ 0.266
2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิมีทั้งหมด 10 แนวทางและมี 40 ตัวชี้วัด

ABSTRACT

This research aimed to: 1) study the current states, desirable states and priority needs of the school administration development as the good governance under the Secondary Educational Service Area Office Chaiyaphum, and 2) study the guidelines for developing the school administration as the good governance under the Secondary Educational Service Area Office Chaiyaphum. The research samples included 15 school administrators and

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา หลักธรรมาภิบาล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ

¹ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

¹Master of Educational in Education Administration, Northeastern University

²อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

²Course teacher in Master of Education in Educational Administration, Northeastern University

*ผู้ติดต่อ, อีเมล: ออรอุมา เกลี้ยงกลม, Onauma21102535@gmail.co.th

รับเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2566 แก้ไข 13 มีนาคม 2566 ตอรับ 15 มีนาคม 2566

teachers, totally 332 cases, selected by the stratified random sampling technique. The research instrument was the five-rating scaled questionnaires with the value of the index item-objective congruence equaled 1.00 and the value of Cronbach alpha coefficient equaled 0.96. The statistics for analyzing the data covered the frequency, percentage, mean, standard and the priority needs value.

The research findings revealed that:

1 The results of studying the current states of the school administration development as the good governance under the Secondary Educational Service Area Office Chaiyaphum exposed as a whole in the moderate level, the desirable states implied as a whole in the much level and Needs equaled 0.266.

2. The results of the guidelines for developing the school administration as the good governance under the Secondary Educational Service Area Office Chaiyaphum contained 10 guidelines and 40 indicators.

Keywords: School Administration, Good Governance, The Secondary Educational Service Area Office Chaiyaphum

ภูมิหลัง

ประเทศไทยได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 การจัดทำแผนเพื่อวางกรอบทิศทางการพัฒนาประเทศได้มีการปรับเปลี่ยนนโยบายอย่างมีนัยสำคัญ มาตรา 65 ภายใต้หมวดแนวนโยบายแห่งรัฐ ซึ่งได้กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศไทยอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล ปรับวัฒนธรรมการทำงานให้มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม มีความทันสมัย และพร้อมที่จะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำนวัตกรรม เทคโนโลยีข้อมูลขนาดใหญ่ระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้อย่างคุ้มค่า และปฏิบัติงานเทียบได้กับมาตรฐานสากล รุ่งเรืองมีลักษณะเปิดกว้าง เชื่อมโยงถึงกันและเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และโปร่งใส โดยทุกภาคส่วนในสังคมต้องร่วมกันปลูกฝังค่านิยมความซื่อสัตย์สุจริต ความมัธยัสถ์ และสร้างจิตสำนึกในการปฏิเสธไม่ยอมรับการทุจริตประพฤติมิชอบอย่างสิ้นเชิง นอกจากนี้ กฎหมายต้องมีความชัดเจน มีเพียงเท่าที่จำเป็น มีความทันสมัย มีความเป็นสากล มีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำและเอื้อต่อการพัฒนา โดยกระบวนการยุติธรรมมีการบริหารที่มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และการอำนวยความสะดวกตามหลักนิติธรรม เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ และกรอบงบประมาณรายจ่ายประจำปีให้สอดคล้องและบูรณาการกัน เพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายการพัฒนาประเทศที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2565 – 2570, หน้า 2)

จากรายงานการวิเคราะห์ความเสี่ยงเกี่ยวกับการปฏิบัติงานที่อาจเกิดผลประโยชน์ทับซ้อนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 การดำเนินการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนบางภาะงานยังไม่ประสบความสำเร็จหรือไม่บรรลุตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพส่วนหนึ่ง อาจมาจากสาเหตุความไม่เข้าใจซึ่งกันและ การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลจึงแนวทางสำคัญในการบริหารงานในสถานศึกษาให้ตั้งอยู่ในความเที่ยงธรรม สร้างการมีส่วนร่วม สามารถตรวจสอบได้ เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน นำไปสู่การพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน และเป็นสากล จะส่งผลให้สถานศึกษามีการบริหารจัดการที่สอดคล้องและเป็นไปตามกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 (รายงานการวิเคราะห์ความเสี่ยงเกี่ยวกับการปฏิบัติงานที่อาจเกิดผลประโยชน์ทับซ้อนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิประจำปีงบประมาณ, 2564, หน้า 1 – 3)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้มุ่งศึกษา สภาพ ความต้องการจำเป็นและแนวทางการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ เพื่อให้ได้ฐานข้อมูลสารสนเทศอันจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปรับปรุงพัฒนาการบริหารงานโรงเรียนให้สอดคล้องและเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

คำถามการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ อยู่ในระดับใดและมีลำดับความต้องการจำเป็นเป็นอย่างไร
2. แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ ควรเป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ

กรอบแนวคิดการวิจัย

การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ มีองค์ประกอบ 10 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านหลักภาวะรับผิดชอบ 2) ด้านหลักความ โปร่งใส 3) ด้านหลักการมีส่วนร่วม 4) ด้านหลักนิติธรรม 5) ด้านหลักประสิทธิภาพ 6) ด้านหลักประสิทธิผล 7) ด้านหลักความเสมอภาค 8) ด้านหลักการตอบสนอง 9) ด้านหลักการกระจายอำนาจ 10) หลักคุณธรรม

สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ

แนวทางการพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรใช้การวิจัย ได้แก่ผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ จำนวน 1,933 คน จาก 37 โรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร และครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 15 คน ครูในสถานศึกษา จำนวน 317 คน รวมประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 332 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตร Taro Yamane (1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม .05 ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

3. กลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์ คือ โรงเรียนที่ผ่านการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใส ในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment: ITA) ระดับ A ร้อยละ 85 ขึ้นไป จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน 1. โรงเรียนเมืองพญาแลวิทยา 2. โรงเรียนบ้านแท่นวิทยา 3. โรงเรียนโนนคุณวิทยาคาร รัชมังคลาภิเษก

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 2 ประเภท ดังนี้

1. แบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale) 5 ระดับ ประกอบด้วย 10 ด้าน คือ 1. ด้านหลักภาวะรับผิดชอบ 2. ด้านหลักความโปร่งใส 3. ด้านหลักการมีส่วนร่วม 4. ด้านหลักนิติธรรม 5. ด้านหลักประสิทธิภาพ 6. ด้านหลักประสิทธิผล 7. ด้านหลักความเสมอภาค 8. ด้านหลักการตอบสนอง 9. ด้านหลักการกระจายอำนาจ 10. หลักคุณธรรม
2. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview form)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพตามวิธีการและขั้นตอน ดังนี้

1. ขออนุญาตเพื่อขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำหนังสือถึงผู้บริหารสถานศึกษา
2. นำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล ส่งไปยังสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ แล้วดำเนินการวิเคราะห์ สรุปผลตามขั้นตอน สำหรับการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ และผู้วิจัยนัดหมาย วัน เวลา สำหรับการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยเดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ตามวันเวลาและสถานที่ที่ผู้ให้ข้อมูลสะดวกสำหรับการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้หาคุณภาพเครื่องมือได้แก่

1. สถิติพื้นฐาน 1.1 ค่าความถี่ (Frequency) 1.2 ค่าร้อยละ (Percentage) 1.3 ค่าเฉลี่ย (Mean) 1.4 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 1.5 การประเมินความต้องการจำเป็น Modified Priority Needs Index (PNI Modified)
2. สถิติในการตรวจสอบคุณเครื่องมือ ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) และสถิติใช้หาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาตามหลัก
 ธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษาชัยภูมิ

ตาราง 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น ของการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล
 โดยภาพรวม

การบริหารสถานศึกษา ตามหลักธรรมาภิบาล	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI	ลำดับ
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ		
1. หลักความรับผิดชอบ	3.50	0.52	ปานกลาง	4.50	0.30	มาก	0.285	2
2. หลักความโปร่งใส	3.77	0.66	มาก	4.66	0.28	มากที่สุด	0.236	10
3. หลักการมีส่วนร่วม	3.55	1.00	มาก	4.58	0.31	มากที่สุด	0.251	8
4. หลักนิติธรรม	3.55	0.99	มาก	4.42	0.30	มาก	0.245	9
5. หลักประสิทธิภาพ	3.45	0.61	ปานกลาง	4.35	0.34	มาก	0.260	7
6. หลักประสิทธิผล	3.46	0.59	ปานกลาง	4.40	0.35	มาก	0.271	6
7. หลักความเสมอภาค	3.45	0.60	ปานกลาง	4.39	0.34	มาก	0.272	5
8. หลักการตอบสนอง	3.45	0.59	ปานกลาง	4.46	0.38	มาก	0.292	1
9. หลักการกระจายอำนาจ	3.46	0.59	ปานกลาง	4.41	0.35	มาก	0.274	4
10. หลักคุณธรรม	3.45	0.59	ปานกลาง	4.41	0.31	มาก	0.278	3
รวม	3.51	0.46	มาก	4.46	0.20	มาก	0.266	

จากตาราง 1 สภาพปัจจุบันพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.51$, S.D.=0.46) เมื่อพิจารณา
 รายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักความโปร่งใส อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.77$,
 S.D.=0.66) รองลงมา คือด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.55$, S.D.=1.00)
 ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักการตอบสนอง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.45$,
 S.D.=0.59) และด้านบริหารสถานศึกษาตามหลักคุณธรรม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.45$, S.D.=0.59)

สภาพที่พึงประสงค์พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.46$, S.D.=0.20) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า
 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักความโปร่งใส อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.58$, S.D.=0.31)
 รองลงมา คือด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.05$, S.D.=0.62) ส่วนด้านที่มี
 ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักประสิทธิภาพ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.35$, S.D.=0.34)

ความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษาชัยภูมิ โดยภาพรวมพบว่า ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น PNI (modifieds) ของความต้องการจำเป็นเฉลี่ยเท่ากับ
 0.266 เมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย ดังนี้

1. ด้านหลักการตอบสนอง PNI (modifieds) = 0.292
2. ด้านหลักความรับผิดชอบ PNI (modifieds) = 0.285

3. ด้านหลักคุณธรรม	PNI (modifieds) = 0.278
4. ด้านหลักการกระจายอำนาจ	PNI (modifieds) = 0.274
5. ด้านหลักความเสมอภาค	PNI (modifieds) = 0.272
6. ด้านหลักประสิทธิผล	PNI (modifieds) = 0.271
7. ด้านหลักประสิทธิภาพ	PNI (modifieds) = 0.260
8. ด้านหลักการมีส่วนร่วม	PNI (modifieds) = 0.251
9. ด้านหลักนิติธรรม	PNI (modifieds) = 0.245
10. ด้านหลักความโปร่งใส	PNI (modifieds) = 0.236

ตอนที่ 2 การจัดทำร่างแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ จากผลการวิจัยเชิงปริมาณพบว่า ค่าลำดับความต้องการจำเป็นสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ สามารถจัดอันดับความสำคัญความต้องการจำเป็น 10 ได้ดังนี้ 1. ด้านการตอบสนอง 2. ด้านการหลักความรับผิดชอบ 3. ด้านหลักคุณธรรม 4. ด้านหลักการกระจายอำนาจ 5. ด้านหลักความเสมอภาค 6. ด้านหลักประสิทธิผล 7. ด้านหลักประสิทธิภาพ 8. ด้านหลักการมีส่วนร่วม 9. ด้านหลักนิติธรรม 10. ด้านหลักความโปร่งใส

ดังนั้นผู้วิจัยได้นำประเด็นที่สำคัญความต้องการจำเป็นในแต่ละด้านของการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ วิเคราะห์เนื้อหาและสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 3 ท่าน โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi – structured Interview) และนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (Content Analysis) โดยมีกลุ่มเป้าหมาย 3 โรงเรียน ได้แก่ 1. โรงเรียนเมืองพญาแลวิทยา 2. โรงเรียนบ้านแท่นวิทยา 3. โรงเรียนโพนทองวิทยาคาร รัชมังคลาภิเษก มีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย คือ โรงเรียนที่ผ่านการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใส ในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) ระดับ A ร้อยละ 85 ขึ้นไป

ตอนที่ 3 ผู้วิจัยได้ประเมินแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ โดยผ่านผู้เชี่ยวชาญ 7 ท่าน ทำการตรวจสอบและประเมิน 3 ด้าน คือ ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ สรุปผลการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ได้แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ มีทั้งหมด 10 แนวทางและมี 40 ตัวชี้วัด ได้ดังนี้

1. ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักการตอบสนอง ประกอบด้วย 1) ควรมีการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างมีคุณภาพเพื่อตอบสนองตามความคาดหวัง/ต้องการของบุคลากรและผู้รับบริการ 2) ควรมีการรับฟังปัญหาและร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหาให้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้อย่างเหมาะสม 3) ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนและผู้ปกครองสื่อสารถึงผู้บริหารสถานศึกษาและมีระบบการจัดการข้อร้องเรียนที่มีประสิทธิผล 4) การปฏิบัติราชการสามารถดำเนินการแล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด

2. ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักความรับผิดชอบ ประกอบด้วย 1) มีการจัดเตรียมระบบการแก้ไขหรือบรรเทาปัญหาผลกระทบต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น 2) เปิดโอกาสให้บุคคลทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโดยสามารถตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) มีการสื่อสารและสร้างความเข้าใจในแผนการปฏิบัติงาน 4) การจัดวางระบบการรายงานความก้าวหน้าการปฏิบัติงานตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ต่อสาธารณะ

3. ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักคุณธรรม ประกอบด้วย 1) มีจิตสำนึกความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีคุณธรรม 2) การปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยยึดมั่นในความถูกต้อง ดีงาม เสียสละเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม 3) ปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพอย่างเคร่งครัด

4. ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักการกระจายอำนาจ ประกอบด้วย 1) จัดสรรงบประมาณและทรัพยากรต่าง ๆ ให้แก่ผู้รับผิดชอบโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ไปดำเนินการได้อย่างอิสระตามความเหมาะสม 2) มีโครงสร้างการบริหารงาน คำสั่งแต่งตั้งมอบหมายงานแก่บุคลากรอย่างชัดเจน 3) การมอบหมายงานให้บุคลากรโดยพิจารณาจากขอบข่ายงานที่รับผิดชอบและตรงตามความสามารถ ความถนัดของบุคลากร 4) ผู้บริหารก็ควรช่วยหาคำแนะนำ ให้กำลังใจ และเป็นพี่ปรึกษาในการปฏิบัติงานด้วย

5. ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักความเสมอภาค ประกอบด้วย 1) เปิดโอกาสให้บุคลากรได้รับโอกาสในการศึกษาฝึกอบรม ได้รับการพัฒนาสู่ตำแหน่ง/หน้าที่ /ระดับการศึกษาที่สูงขึ้น 2) การบริหารงาน โดยคำนึงถึงบุคลากรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ได้รับการปฏิบัติอย่างทัดเทียมกัน 3) คำนึงถึงโอกาสความเท่าเทียมกันของการเข้าถึงบริการสาธารณะของกลุ่มบุคคลผู้ด้อยโอกาสในสังคมด้วย

6. ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักประสิทธิผล ประกอบด้วย 1) การดำเนินงานโดยเน้นให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุดและเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในทุกด้านของผู้เรียน 2) มีการกำหนดวิสัยทัศน์เชิงยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน ครู ชุมชน และนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 3) มีการวางแผนเป้าหมายการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและอยู่ในระดับที่ตอบสนองต่อความคาดหวังของประชาชน 4) ประชาชน สร้างกระบวนการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบและมีมาตรฐาน 5) มีการจัดการตามเสียงและมุ่งเน้นผลการปฏิบัติงานเป็นเลิศ รวมถึงมีการติดตามประเมินผล และพัฒนาปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

7. ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 1) การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดคุ้มค่า และให้เกิดประโยชน์สูงสุด 2) การนิเทศ และมีระบบกำกับดูแลติดตามที่ดีให้การดำเนินงานของสถานศึกษามีประสิทธิภาพ 3) มีกระบวนการปฏิบัติตามที่ได้ออกแบบไว้ และมีการดำเนินการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน 4) ต้องมีการลดขั้นตอนและระยะในการปฏิบัติงานเพื่ออำนวยความสะดวกและลดภาระค่าใช้จ่าย ตลอดจนยกเลิกภารกิจที่ล้าสมัย และไม่มีความจำเป็น

8. ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 1) สถานศึกษาปฏิบัติงานโดยเปิดโอกาสให้บุคลากรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน 2) เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และร่วมแสดงความคิดเห็นของตนเอง 3) ผู้บริหารให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนกลยุทธ์ของโรงเรียน 4) ต้องมีความพยายามในการแสวงหาฉันทามติหรือข้อตกลงร่วมกันระหว่างกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะกลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรง จะต้องไม่มีข้อคัดค้านที่หาข้อยุติไม่ได้ในประเด็นที่สำคัญ

9. ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักนิติธรรม ประกอบด้วย 1) ปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของบุคลากรในสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง 2) การยกย่องชมเชยบุคลากรที่ปฏิบัติตนตามกฎหมาย 3) มีการส่งเสริมสนับสนุน ปลุกฝังให้บุคลากรปฏิบัติตาม กฎ ระเบียบและข้อตกลงอย่างเคร่งครัด 4) มีการกำหนดและชี้แจง กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียนอย่างชัดเจนและเป็นที่ยอมรับของทุกคนในโรงเรียน

10. ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักความโปร่งใส ประกอบด้วย 1) การบริหารงานโดยยึดถือกฎระเบียบข้อบังคับอย่างเคร่งครัด ชัดเจนในทุกเรื่อง 2) บุคลากรในสถานศึกษาปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต สามารถตรวจสอบได้ 3) ผู้บริหารมีการจัดประชุมชี้แจงการดำเนินงานด้านต่าง ๆ อย่างเปิดเผยแก่บุคลากรในโรงเรียนให้ทุกคน

ทราบเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันในการปฏิบัติงาน 4) มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นและเชื่อถือได้ให้ประชาชน
ได้รับทราบอย่างสม่ำเสมอ 5) มีระบบให้การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของโรงเรียนดังกล่าวเป็นไปโดยง่าย

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาและผลการวิจัยสภาพ ความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษา
ตามหลักธรรมาภิบาลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ ผู้วิจัยจึงนำผลการวิจัยมาอภิปราย ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ

สภาพปัจจุบัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด
คือ ด้านความโปร่งใส ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติต่ำที่สุด คือด้านหลักการตอบสนอง ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจากสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ มีการรายงานการวิเคราะห์ความเสี่ยงเกี่ยวกับการปฏิบัติงานที่อาจเกิดผลประโยชน์ทับ
ซ้อนในทุกปีงบประมาณ ทำให้การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารมีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้อย่างเป็นระบบ
สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉัตรมงคล สูงเนิน (2561, หน้า 34) ได้ทำการวิจัย เรื่องแนวทางการบริหารงานตามหลัก
ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42
ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านโดยเรียงลำดับ
ค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ หลักความโปร่งใส หลักนิติธรรม หลักการกระจายอำนาจ หลักความเสมอภาค หลักการ
มีส่วนร่วมหลักประสิทธิภาพ หลักการรับผิดชอบต่อสังคม หลักการตอบสนอง 2) แนวทางการบริหารงานตาม
หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42
ประกอบด้วย หลักประสิทธิภาพ หลักประสิทธิภาพ หลักการตอบสนอง หลักการรับผิดชอบต่อสังคม หลักความโปร่งใส หลักการมี
ส่วนร่วม หลักการกระจายอำนาจ หลักนิติธรรม หลักความเสมอภาค และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อษารัตน์ ดาวลอย
(2561, หน้า 100) ได้ทำการวิจัย เรื่องความสัมพันธระหว่งการบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิภาพของโรงเรียน
มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 สระบุรี จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารด้วยหลักธรร
มาภิบาลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 สระบุรี ผู้บริหารมีการใช้หลักนิติ
ธรรมหลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบต่อสังคม และหลักความคุ้มค่าอยู่ในระดับมาก
ทุกด้าน

สภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับความ
พึงประสงค์สูงสุด คือ ด้านความโปร่งใส ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ หลักประสิทธิภาพ ถึงแม้ว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษ
ามัธยมศึกษาชัยภูมิ มีการรายงานการวิเคราะห์ความเสี่ยงเกี่ยวกับการปฏิบัติงานที่อาจเกิดผลประโยชน์ทับซ้อนในทุก
ปีงบประมาณ ทำให้การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารมีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้อย่างเป็นระบบ แต่สภาพ
ที่พึงประสงค์ก็มีความต้องการให้การบริหารสถานศึกษาตามหลักความโปร่งใส สูงสุดเช่นเดียวกัน ทั้งนี้อาจเกิดจาก
การดำเนินการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียน บางภาระงานยังไม่ประสบความสำเร็จหรือไม่บรรลุตามเป้าหมายอย่างมี
ประสิทธิภาพส่วนหนึ่ง อาจมาจากสาเหตุความไม่เข้าใจซึ่งกันและกัน (ข้อมูลอ้างอิงจากรายงานการวิเคราะห์ความเสี่ยง
เกี่ยวกับการปฏิบัติงานที่อาจเกิดผลประโยชน์ทับซ้อนปีงบประมาณ, 2564, หน้า 1 – 3) สอดคล้องกับงานวิจัยของ
อริศรา ชาวพล (2562, หน้า 13) ได้ทำวิจัย เรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนเอกชน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทพรปราการ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน

เอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการเขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติในระดับมาก การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลมากที่สุด 3 หลัก คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส สะท้อนให้เห็นว่าในการปฏิบัติงานถึงแม้ว่าสภาพปัจจุบันจะมีค่าความโปร่งใสมากที่สุด แต่สภาพที่พึงประสงค์ต้องการความโปร่งใสมากที่สุดเช่นกัน ดังนั้นการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลด้วยความโปร่งใสจึงมีความสำคัญมากในการบริหารสถานศึกษา

2. ผลความต้องการจำเป็นในการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ โดยเรียงลำดับความสำคัญเป็นดังนี้ ด้านหลักการตอบสนอง ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักการกระจายอำนาจ ด้านหลักความเสมอภาค ด้านหลักประสิทธิผล ด้านหลักประสิทธิภาพ ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักความโปร่งใส สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐพล ชัยน้อย และวานิช ประเสริฐพร (2562, หน้า 8) เรื่อง ความต้องการจำเป็นในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษานครราชสีมา พบว่า หลักประสิทธิผลในการปฏิบัติงานต้องมีจุดประสงค์ของโรงเรียนวิสัยทัศน์ เชิงยุทธศาสตร์ เพื่อตอบสนองความต้องการของบุคลากรในสถานศึกษาและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ปฏิบัติหน้าที่ตาม พันธกิจให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ ต้องมีการวางแผนเป้าหมายการปฏิบัติงานที่ชัดเจน และอยู่ในระดับที่ตอบสนองต่อ ความคาดหวังของบุคลากรในสถานศึกษา สร้างกระบวนการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบและมีมาตรฐาน มีการจัดการ ความเสี่ยงและมุ่งเน้นผลการปฏิบัติงานเป็นเลิศ มีการประเมินผลและพัฒนาปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง พิจารณาผลการปฏิบัติงานตามหลักประสิทธิผล โดยเรียงตามลำดับความสำคัญเป็น ดังนี้ 1) ด้านหลักความเปิดเผย โปร่งใส 2) ด้านหลักการมีส่วนร่วมการพยายามแสวงหาฉันทามติ 3) ด้านหลักความเสมอภาค 4) ด้านหลักนิติธรรม 5) ด้านหลักการรับผิดชอบต่อสามารถตรวจสอบได้ 6) ด้านหลักการกระจายอำนาจ 7) ด้านหลักคุณธรรม จริยธรรม 8) ด้านหลักประสิทธิภาพ 9) ด้านหลักการตอบสนอง 10) ด้านหลักประสิทธิผล

3. ผลการพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาชัยภูมิ ซึ่งผู้วิจัยประเมิน 3 ด้าน คือ ด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ พบว่า ด้านการ บริหารสถานศึกษาตามหลักการตอบสนอง เป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็น สูงสุดเป็นอันดับหนึ่ง โดยมีแนวทาง พัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล คือ 1) ควรมีการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างมี คุณภาพเพื่อตอบสนองตามความคาดหวัง ความต้องการของบุคลากรและผู้รับบริการ 2) ควรมีการรับฟังปัญหาและ ร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหามาให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้อย่างเหมาะสม 3) ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนและผู้ปกครองสื่อสาร ถึงผู้บริหารสถานศึกษาและมีระบบการจัดการข้อร้องเรียนที่มีประสิทธิผล 4) การปฏิบัติราชการควรสามารถดำเนินการ ให้เสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลพรรณ พึ่งดวง (2560, หน้า 169) เรื่องการบริหาร ตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร จากการศึกษาค้นคว้าการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสมุทรสาคร มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้นผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการ บริหารตามหลักธรรมาภิบาล ดำเนินงานด้วยความตอบสนอง ความโปร่งใส รับผิดชอบ ตรวจสอบได้ มุ่งประโยชน์สุข ให้เกิดกับบุคลากรทุกฝ่าย และมุ่งจัดสรรทรัพยากรของสถานศึกษาอย่างคุ้มค่าเป็นระบบตามกฎหมาย มีการดำเนินงาน ที่เป็นระเบียบ มีประสิทธิภาพ เสมอภาค และเป็นธรรม ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานก่อให้เกิดการตอบสนองต่อ ความต้องการของส่วนรวม ตลอดจนมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ตามภารกิจเพื่อให้การดำเนินงานในสถานศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ ก่อให้เกิดประสิทธิผลที่ดี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1.1 ควรมีการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างมีคุณภาพเพื่อตอบสนองตามความคาดหวัง ความต้องการของบุคลากรและผู้รับบริการ
- 1.2 ควรมีการรับฟังปัญหาและร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหาให้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้อย่างเหมาะสม
- 1.3 ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนและผู้ปกครองสื่อสารถึงผู้บริหารสถานศึกษาและมีระบบการจัดการข้อร้องเรียน ที่มีประสิทธิผล
- 1.4 การปฏิบัติราชการควรสามารถดำเนินการให้เสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัย ครั้งต่อไป

- 2.1 ควรมีการศึกษาแนวทางไปสู่การปฏิบัติจริงหรือกรณีศึกษาเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร ในการบริหารสถานศึกษาควรพัฒนาและมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา
- 2.2 ควรพัฒนาและมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กมลพรรณ พึ่งดวง. (2560). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. งานนิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ฉัตรมงคล สูงเนิน. (2561). การพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- ณัฐพงศ์ ชัยน้อย และวานิช ประเสริฐพร. (2563). ความต้องการจำเป็นในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของ ผู้บริหารสถานศึกษา (สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา. วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. 8(32). 243 – 252
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์สำนักงาน เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ. (2564). รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี 2565.
- อริศรา ชาวพล. (2562). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สมุทรปราการ เขต 1. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
- อษารัตน์ ดาวลอย. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 สระบุรี. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.